

سفیری که هرات را از ایران جدا کرد / عکس

میرزا ابوطالب فرخ خان غفاری ملقب به امین الدوله یکی از رجال شهیر عصر ناصرالدین شاه قاجار بود که سفارت ایران در فرانسه را به سال 1235ه.ش مقارن با 1857م. تاسیس کرد و به مدت دو سال وزیرمختار ایران در فرانسه و چند کشور اروپایی بود اما نام او در تاریخ با جدایی هرات از ایران همراه است.

میرزا ابوطالب فرخ خان غفاری ملقب به امین الدوله یکی از رجال شهیر عصر ناصرالدین شاه قاجار بود که سفارت ایران در فرانسه را به سال 1235ه.ش مقارن با 1857م. تاسیس کرد و به مدت دو سال وزیرمختار ایران در فرانسه و چند کشور اروپایی بود اما نام او در تاریخ با جدایی هرات از ایران همراه است.

پس از شکست‌های ایران از روسیه که منجر به امضای عهدنامه های گلستان و ترکمانچای شده بود انگلیس تلاش می‌کرد با گسترش نفوذ خود در کابل، قندهار، هرات، بخارا، پنجاب، سند و بلوچستان این مناطق را به عنوان حریم امن خود در منطقه با هندوستان قرار دهد؛ در این میان روسیه که مناسبات پر سودی با دربار ایران داشت مانع اصلی به شمار می‌رفت.

با شروع سلطنت ناصرالدین شاه "کهن‌دل خان" و "محمدخان"، فرمانروایان قندهار و هرات به شاه ایران اعلام سرسپردگی کردند که این امر به شدت انگلیسی‌ها را نگران کرد. انگلیس چندی بعد با وعده و وعیدهای بسیار دوست محمدخان حاکم کابل را تشویق کرد به هرات لشکرکشی کند؛ ایران هم بی کار ننشست و سپاهیان خود را راهی افغانستان کرد.

گرچه لشگریان قاجار با کمک بومیان افغان سپاه دوست محمدخان را شکست دادند و هرات را تصرف کردند اما اتفاقی غیرمنتظره همه چیز را به هم ریخت؛ انگلیس که منافع خود را در خطر می دید به ایران اعلان جنگ داد.

فرخ خان امین الدوله وزیرمختار ایران در پاریس مامور شد با ناپلئون سوم و نیز سلطان عثمانی وارد مذاکره شود تا بین ایران و انگلیس مصالحه شود. اما انگلستان ناوگان خود را به جنوب ایران فرستاد و با وجود مقاومت های مردمی بر خارک، بوشهر، خرمشهر و اهواز مسلط شد.

نقل است که در آن روزها روزنامه تایمز در سرمقاله ای با عنوان "نه می دانیم و نه علاقه ای داریم که بدانیم که هرات کجاست" نسبت به لشکرکشی انگلستان به ایران انتقاد کرده بود اما "پالمرستون" نخست وزیر بریتانیا برای کسب حداکثر منافع در قبال توسعه نفوذ روسیه به ایران، افغانستان و بلاخره هندوستان، به ادامه جنگ و بعد رسیدن به صلحی با حداکثری کسب این منافع تلاش می‌کرد.

پیش روی انگلستان سرانجام روسیه و فرانسه را به وحشت انداخت و آنها شاه ایران را وادار به مصالحه کردند؛ صلحی که تحت عنوان "عهدنامه پاریس" بین امین الدوله نماینده دربار ایران و "لرد کاونی" نماینده دولت انگلستان به امضا رسید.

گفته می شود میرزا آقاخان نوری صدراعظم ایران در آن زمان تنها یک دستورالعمل برای فرخ خان که مشغول مذاکره با طرف‌های اروپایی بود فرستاد: "شما اختیار دارید در هر مساله‌ای که مورد تقاضای انگلیسی‌ها است موافقت کنید مگر در دو مورد: یکی سلطنت ناصرالدین‌شاه و دیگری صدارت من."

بر اساس پیمانی که فرخ خان امین الدوله امضا کرد هرات از ایران جدا شد و ایران موجودیت کشوری به نام افغانستان را به رسمیت شناخت. عکس زیر که در تاریخ 1857 مقارن با 1236ه.ش در پاریس گرفته شده مقارن با زمان حضور فرخ خان امین الدوله در فرانسه و مذاکرات صلح با دولت انگلیس است.

منبع: مجله تاریخ سایت فرادید